

Wat betekent autisme voor een persoon met een verstandelijke beperking?

(Héle korte introductie)

Gerlie Willemsen, orthopedagoog-generalist

Gerianne Smeets, psycholoog

Eva Braune, coördinerend begeleider

Wat is een verstandelijke beperking?

DSM5: Een verstandelijke beperking begint gedurende de ontwikkelingsperiode, met beperkingen in zowel het intellectuele als het adaptieve functioneren, in de conceptuele, sociale en praktische domeinen.

- (Zwakbegaafd: IQ tussen 70 en 85)
- Licht: IQ tussen 50 en 70
- Matig: IQ tussen 35 en 50
- Ernstig: IQ tussen 20 en 35
- Zeer ernstig: IQ lager dan 20

Twijfel of er sprake is van een verstandelijke beperking? → SCIL

In principe (bij VB vastgesteld voor 18e levensjaar en problemen in adaptief functioneren) WLZ-indicatie. → VG 3 t/m VG8 (LG, LVG)

Wat zien we? Kenmerken “buitenkant” Autisme Spectrum Stoornis - diagnose

- A. Blijvende tekorten in de **sociale omgang** en **communicatie**
 - Denk aan: wederkerigheid, inleven in de ander, afwijkende communicatie e.d.
- B. Door **herhaling** gekenmerkte gedragingen, **bepaalde interesses**, **bepaalde activiteiten**
 - Denk aan: overmatig, starre, ongewone interesses/activiteiten
 - Ook! **Over- of ondergevoeligheid/aandacht voor zintuigen!**
 - “alsof ik op watten loop”
- C. Aanwezig vanaf **vroegste kindertijd** (geen vaste leeftijd meer)
- D. **Verstorend** voor functioneren op belangrijke levensgebieden
- E. **Gedrag moet afwijken van verstandelijke niveau/intelligentie**

Nieuw! ASS is nu de overkoepelende term voor PDDNOS, Asperger, MCDD, Klassiek Autisme.

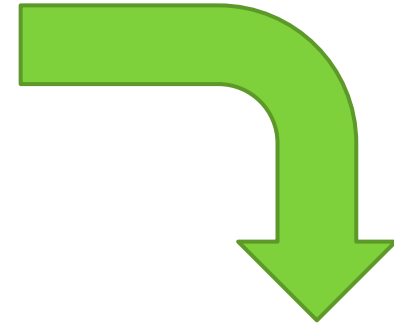
AUTISME?!?

AUTISME?!?

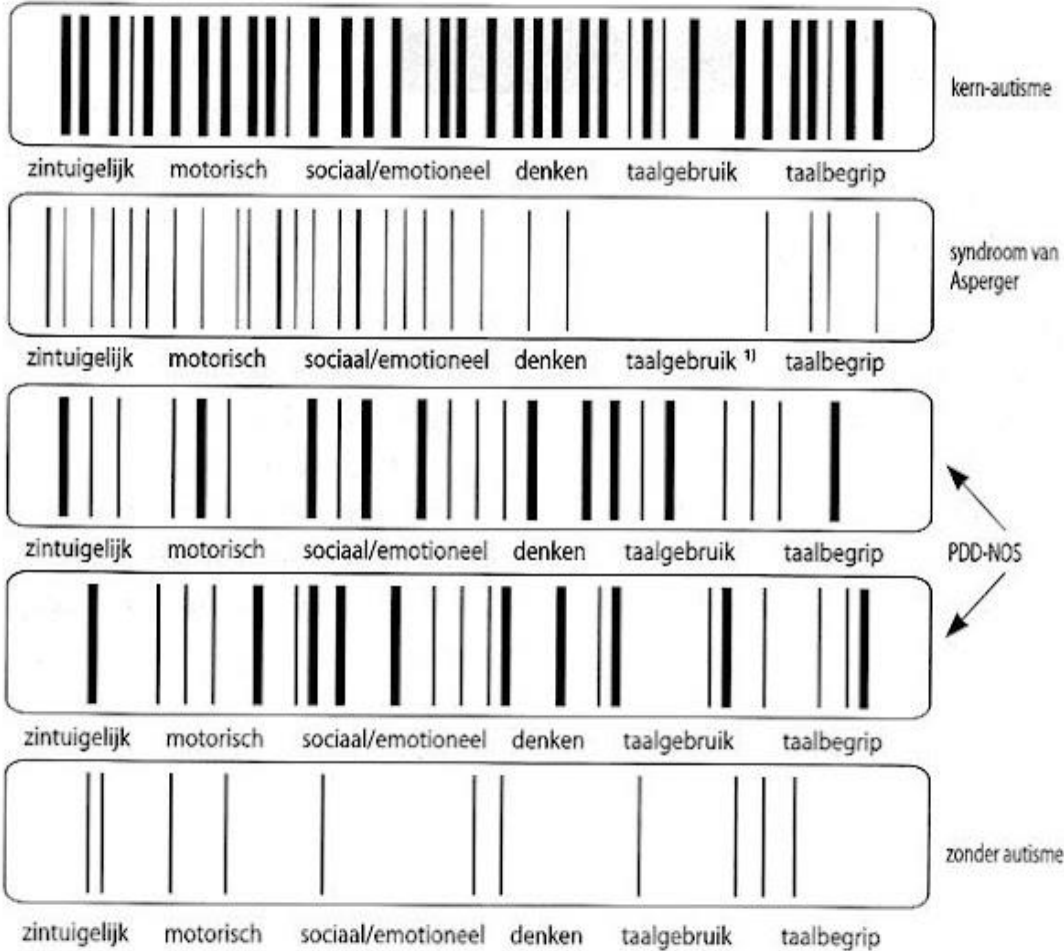
Autisme verschilt:

- per persoon
- per leeftijd
- in ernst
- in verschijningsvorm

AUTISME?!?

gedragskenmerken

¹⁾ oppervlakkig gezien perfecte uitdrukkingsvaardigheid, volgens Gillberg en Gillberg (1998)

Streepjescode:
Iedereen is
anders

Prevalentie ASS (o.b.v. criteria DSM-IV) bij mensen met VB:
5 tot meer dan 50%.

Prevalentie VB bij kinderen met ASS:
26 tot 68%.

Lecavalier, L., Snow, A.V., Norris, M. (2011). Autism Spectrum Disorder and Intellectual Disability. In Matson, J.L., Sturmey, P. (Eds.), *International Handbook of Autism and Pervasive Developmental Disorders* (pp. 37-51). New York: Springer Science + Business Media.

Philadelphia

Het beste uit jezelf

Binnenkant Autisme = Kern: Prikkelverwerkingsprobleem

Als je hersenen je hele leven alle prikkels ongefilterd binnenlaten → **CHAOS!**

Verteerbaar prikkel-aanbod:

- 1. Stimulusreductie
- 2. Stimulusselectie
- 3. Stimulusregulatie
- 4. Stimulusversterking
- 5. Stimulusuitbreiding

© Can Stock Photo - csp15488812

Autisme

De cliënt verwerkt de informatie van zijn zintuigen in zijn hersenen als losse elementen in plaats van een geheel

CC = centrale coherentie
De cliënt kan beperkt samenhang zien tussen de losse elementen die hij waarneemt

EF= executieve functies
De cliënt heeft moeite met om taken te plannen, te organiseren en uit te voeren

TOM=theory of mind
De cliënt heeft nauwelijks het vermogen de binnenkant van de ander en van zichzelf te herkennen

Gevolgen voor de cliënt

De wereld is een chaos. Hij zoekt veiligheid in repeterende handelingen en gaat op zoek naar routines en structuren. Hij houdt zich vast aan de structuur die hij heeft kunnen ontdekken. Weerstand tegen veranderingen

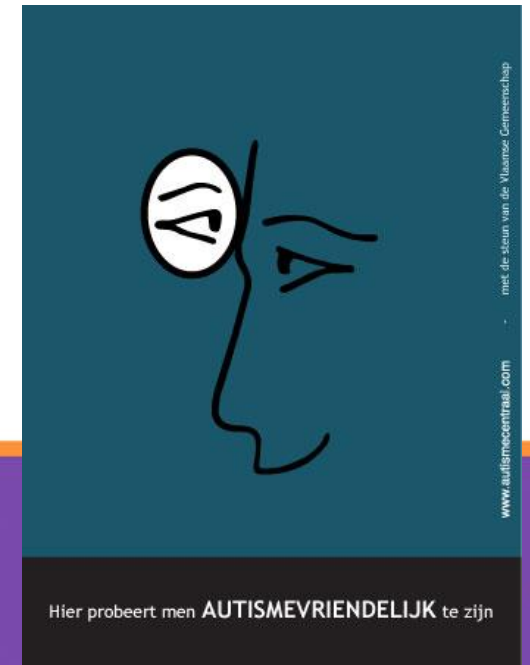
Nieuwe vaardigheden aanleren gaat heel moeizaam.
Hij weet niet wat hij moet doen, hoe het te doen, waar het gebeurt, wanneer en met wie.

Hij kan alleen uit zichzelf denken.
Contact met hem mist wederkerigheid. Vriendschap sluiten en behouden verloopt moeizaam.

Tip: Twijfel over gedrag? → Terug naar de binnenkant

Autisme-vriendelijke omgeving

- A. Verteerbaar' prikkelaanbod (denk aan SensoMotorische Integratie)
- B. Aangepast eisenpakket (rekening houden met emotioneel ontwikkelingsniveau, sociale mogelijkheden en cognitieve mogelijkheden)
- C. Aangepaste/alternatieve communicatievorm (denk aan communicatie-onderzoek)

Aandachtspunten in onze verbale communicatie

Te vermijden:

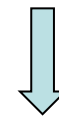
- Vage instructies
- Instructie in de vorm van een verzoek of vraag
- Instructies op basis van 'doe niet...'
- Open vragen
- Figuurlijk taalgebruik
- Taal met dubbele bodem
- Informatie overlast!
- Geef bedenktijd

Executieve functies

hoe maak ik een sandwich

- A** - **1**
- A. Wat is nodig : brood, boter, een mes
- B** -
- B. Wat wil ik erop : jam, kaas, worst, ei
- 1** **2**
1. Neem 2 boterhammen.
- 2**
2. Smeer er boter op.
- 3**
3. Kies je erop wilt
- 4**
4. Leg de andere snee brood erop en je sandwich is klaar.

Moeite met plannen, organiseren, uitvoeren en problemen oplossen

Philadelphia

Het beste uit jezelf

Centrale coherentie

Moeite met samenhang
zien tussen losse
elementen /
puzzelstukjes

Theory of Mind

- Eigen gevoelens herkennen
- Inleven in anderen, perspectief verwisselen

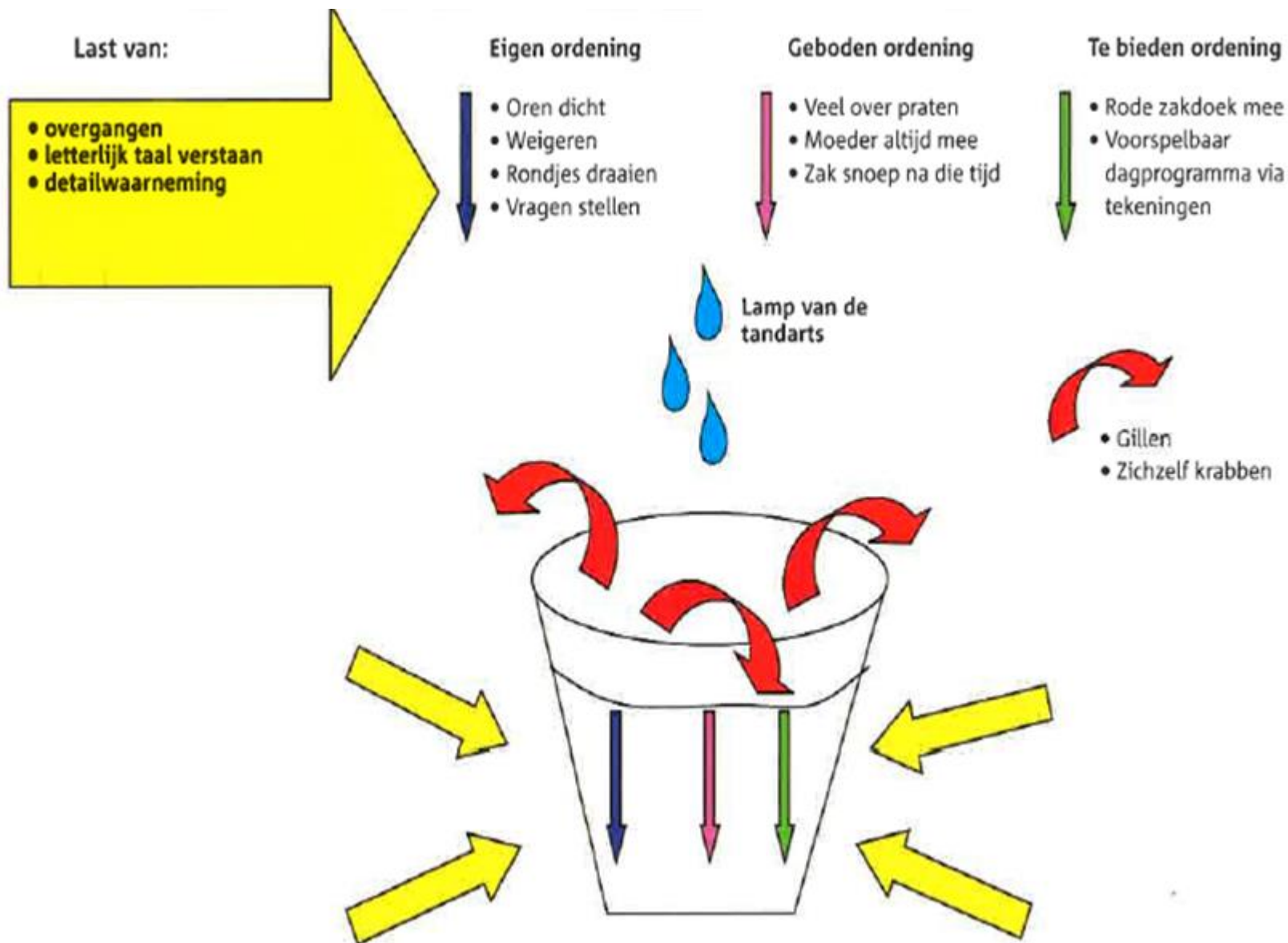
HERMENEUTISCHE BENADERING

Hoe ernstiger VB, des te moeilijker ASS te classificeren.

Ontwikkelingsanamnese tevens vaak lastig. → Praktisch: Uitgaan van vermoedelijke ASS, begeleiden op anti-manier. Ontwikkelingsanamnese lastig.

ASSwijzer: methodiek om anti-begeleidingsstijl vorm te geven

De Merici etage 3

Doelgroep

- ❖ 12 bewoners
- ❖ VG en GGZ
- ❖ Meerderheid autisme, co-morbiditeit
- ❖ Ambulante (na)zorg

Manier van werken

- Contactopbouw staat voorop, zonder contact geen doelen mogelijk
- Preventief werken, bv a.d.h.v. scenarioschetsen
- Begrijpen waar gedrag echt vandaan komt (ASS-wijzer, cursussen, kernteams, intervisie)

Kerngedachte: “Het is niet niet willen, maar niet kunnen”

Naar de cliënt toe:

- Voorspelbaarheid
- Duidelijkheid
- Logisch maken
- Consequent als team
- Sociale regels verduidelijken
- Eigen ervaringen delen, niet uit de boekjes

Manieren om contact op te bouwen

- ❖ Flexibele dienst
- ❖ Activiteitendienst
- ❖ Individuele kookmomenten
- ❖ Koffie/thee
- ❖ Dagbesteding vanuit de begeleiding
- ❖ Oefenen binnen veilige omgeving
(boodschappen doen met begeleiding etc)

Casus etage 3

Contactgegevens

Gerlie Willemsen: gerlie.willemsen@philadelphia.nl

Gerianne Smeets: g.smeets@philadelphia.nl

Eva Braune: e.braune@philadelphia.nl